

УДК 330.341.1

І. О. Галиця

доктор економічних наук, професор

завідуючий кафедрою

Університету економіки та права «КРОК», м. Київ

КРЕАТИВНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЙНІСТЬ УПРАВЛІННЯ В СТРАТЕГІЧНОМУ ПОТЕНЦІАЛІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті досліджені основні характеристики віртуально - інтелектуального середовища господарювання. Виявлені головні причини, під впливом яких формується це середовище. Обґрунтовано, що у вказаному середовищі суб'єкти господарювання можуть забезпечувати високу конкурентоспроможність за рахунок збільшення креативності і інноваційності управління. В той же час окремі індивідууми можуть підвищувати свою конкурентоспроможність за рахунок прискорення інноваційності і креативності розвитку.

Ключові слова: віртуально - інтелектуальне середовище господарювання, інноваційність управління, креативність управління, інноваційність і креативність розвитку.

Halysia I. CREATIVITY AND INNOVATION MANAGEMENT IN THE STRATEGIC POTENTIAL OF THE COMPANY IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

In the article the basic characteristics virtually - intellectual environment management. Identified the main reasons which formed under the influence of this environment. Proved that in said medium entities can provide high competitiveness by increasing creativity and innovation management. At the same time, some individuals can improve their competitiveness by accelerating innovation and creativity development.

Keywords: virtually - intellectual environment management, innovation management, creativity management, innovation and creativity development.

У сучасній економіці відбуваються корінні і системні трансформації. Вони торкаються окремих індивідуумів, суб'єктів господарювання і держав.

В цілому можна говорити про формування віртуально - інтелектуальної економіки на сучасному етапі. Основи цієї економіки розглядалися нами раніше [1]. Але виникає нагальна необхідність розглянути систему віртуально - інтелектуального середовища господарювання. Саме вивченню цих питань присвячена ця стаття.

В процесі дослідження використані методи системного аналізу і синтезу.

Глобалізація вже стала невід'ємною рисою сучасного розвитку. Вона практично увійшла до усіх сфер господарювання і торкнулася кожного індивідуума.

Одним з головних наслідків глобалізації є формування віртуально - інтелектуального середовища господарювання.

Віртуально - інтелектуальне середовище господарювання (далі - ВІСГ) характеризується трьома основними ознаками.

Ознака 1. Віртуалізація господарської діяльності.

Вона полягає в тому, що простір і час втрачають своє обмежуваче значення або істотно слабшає їх обмежуваче значення.

Ознака 2. Зростання інтелектуалізації господарської діяльності.

Суть цієї ознаки полягає в тому, що зростає питома вага переважно інтелектуальних сфер господарювання в загальному об'ємі сфер господарювання.

Ознака 3. Зростає інтелектуалізація переважно не інтелектуальних сфер господарювання.

Основний зміст цієї ознаки зводиться до того, що переважно в не інтелектуальних сферах господарювання поступально зростає кількість інтелектуальних операцій.

Віртуалізація господарської діяльності, пов'язана зі зникненням або істотним послабленням обмежувачого значення чинників простору і часу, виникає в силу системної дії трьох стратегічних закономірностей.

Закономірність 1. Істотне прискорення і збільшення об'ємів передачі інформації.

Раніше лист з Австралії в Україну йшов півтора місяці і більше. Зараз електронна пошта доходить з будь-якої точки світу у будь-яку іншу максимум за 2 години.

Що б передати по радіозв'язку дві тисячі сторінок тексту потрібні були від декількох місяців до півроку. Зараз такий об'єм інформації передатися за десятки хвилин.

Закономірність 2. Істотне прискорення фізичного переміщення в просторі.

Ще два століття тому індивідуумові, що б потрапити з Лондона в Сідней треба було близько 2 років. Зараз цей простір долається за 15-17 годин.

Закономірність 3. Можливість матеріалізації об'єкту в тій або іншій точці простору без його фізичного переміщення в просторі, а лише на основі передачі інформації.

Зараз, в деяких випадках не треба переміщати об'єкт за сотні кілометрів. Досить передати інформацію про нього і надрукувати об'єкт на 3Д принтері.

Якщо говорити про зростання інтелектуалізації господарської діяльності і зростання інтелектуалізації переважно не інтелектуальних сфер господарювання, то ці стійкі ознаки виникають в силу дії двох явищ - індустріалізації і автоматизації інтелектуальної діяльності і праці.

Індустріалізація інтелектуальної діяльності і праці - це такий процес, коли комплекси інтелектуальних операцій можуть виконуватися машинами на електричному приводі з участю, без участі або з частковою участю індивідуума (групи індивідуумів).

Автоматизація інтелектуальної діяльності і праці - це такий процес, коли складні інтелектуальні завдання, що складаються з мільйонів інтелектуальних операцій, можуть виконуватися машинами на електричному приводі самостійно («під ключ») без участі індивідуума (групи індивідуумів).

Яскравим прикладом індустріалізації інтелектуальної праці можуть слугувати конструкторські програми, які дозволяють перекласти на плечі машин виконання значної долі інтелектуальних операцій по конструюванню тих або інших виробів.

Яскравим прикладом автоматизації інтелектуальної діяльності є наукометричні бази даних, які в автоматичному режимі збирають інформацію про публікації, обробляють її і видають готовий результат. Таким чином, у глобалізованому світі сформується віртуально - інтелектуальне середовище господарювання.

Проте ВІСГ формується не рівномірно в часовому і просторовому аспекті.

Нерівномірність формування ВІСГ в часовому аспекті означає, що на одному і тому ж етапі розвитку, тієї або іншої держави, де вже чітко сформувалася ВІСГ, в той же час є галузі, де її формування знаходиться на самих початкових стадіях.

Нерівномірність розвитку ВІСГ в просторовому аспекті означає, що на одному і тому ж етапі розвитку цивілізації можуть бути держави, в економіці яких домінує ВІСГ. В той же час на цьому ж етапі можуть бути держави, в економіці яких лише починає формуватися ВІСГ.

ВІСГ неминуче приведе до «економіки стресу», в якій якісні стрибки або біфуркації відбуваються постійно і в усіх сферах господарювання. Для доіндустріального і індустріального етапів розвитку суспільства характерні досить тривалі періоди поступального розвитку (своєрідні періоди економічного «спокою»). Впродовж цих періодів не відбувалися значні соціально-економічні трансформації. Якісні стрибки в економіці, або іншими словами «економічні стреси», виникали періодично і досить рідко. Тобто, фактично через певний проміжок часу в значній кількості випадків повторювалися подібні економічні ситуації, а принципово нові економічні ситуації виникали у більшості випадків через значні проміжки часу. Якісний стрибок («економічний стрес» або

біфуркація) - це такий рівень розвитку, при якому одне і те ж завдання може бути виконане в значно коротші терміни і значно ефективнішими методами, ніж на попередньому етапі розвитку. Причому якісні стрибки пронизують увесь економічний простір в регіональному і галузевому масштабі [2].

У сучасному глобальному середовищі якісні стрибки (економічні біфуркації) набувають постійного характеру і стають невід'ємним складником економічного життя. Причому таке посилення біфуркаційного розвитку — абсолютно об'єктивний процес. Він впливає з діалектики громадського прогресу, має абсолютно об'єктивний характер і виникає в результаті комплексної дії трьох чинників :

- прискорення темпу усього громадського життя і, зокрема, економіки;
- появи і залучення до господарського обігу значної кількості нових чинників виробництва і їх комбінацій;
- істотного підвищення взаємовпливу і взаємозалежності світу [2].

До управління в умовах «економічних стресів» висуваються нові вимоги. Воно має бути адаптивним, системним, мобільним, високоінформативним, враховувати прямі і зворотні зв'язки, своєчасно реагувати на сигнали зовнішнього і внутрішнього середовища і навіть випереджати ці сигнали.

Виникає закономірне питання: як ефективно розвиватися і конкурувати підприємницьким структурам у ВІСГ? Відповідь на це питання може бути однією: за рахунок високої інноваційності управління.

Інноваційність управління - це постійний пошук шляхів вирішення нових постійно виникаючих інноваційних завдань. Тобто - це фактично постійна відповідь на нові біфуркаційні виклики.

Причому в сучасних умовах для підвищення інноваційності управління підприємств (чи будь-яких організаційних структур) вже недостатньо використовувати креативний потенціал керівників і груп провідних фахівців цих підприємств. Для цього необхідно використовувати креативний потенціал як можна більшого числа співробітників підприємства, а в ідеалі усіх співробітників підприємства.

На попередніх етапах розвитку принципово нові економічні ситуації виникали досить рідко. У таких умовах від менеджера будь-якого рівня для забезпечення стійких конкурентних переваг, окрім знань, був потрібний, в першу чергу, великий досвід вирішення типових ситуацій. Інноваційність управління була потрібна лише в незначних масштабах.

Зовсім інша ситуація складалася в умовах постійного «економічного стресу» (постійних біфуркацій). Нестандартні управлінські ситуації виникають постійно, як результат біфуркаційності розвитку, тоді як типові управлінські ситуації стають майже раритетом. У таких умовах від менеджера окрім глибоких знань вимагається, передусім інноваційність управління, тобто постійна здатність пошуку нових шляхів і методів вирішення

нестандартних управлінських, економічних і технічних ситуацій. Причому, інноваційність управління потрібна на усіх рівнях: від внутрішньофірмового до загальнодержавного. Це означає, що вона перетворюється на один з головних чинників забезпечення конкурентоспроможності на усіх рівнях господарювання.

Надалі необхідність підвищення рівня інноваційності управління, як важеля забезпечення конкурентних переваг, тільки зростатиме. Це пов'язано з тим, що "економічні стреси" усе більше стають зараз невід'ємним атрибутом економічного життя. Кількість "стресоутворюючих" чинників і рівень "стресів" під впливом прискорення інноваційного процесу надалі лише зростатиме.

При цьому необхідно враховувати, що висока інноваційність управління повинна базуватися на не менш високій креативності управління. Креативність управління - це максимальне стимулювання і використання креативного потенціалу співробітників в управлінні господарською діяльністю підприємства.

Креативність управління повинна базуватися на ряді основоположних принципів.

Найважливішим принципом креативності управління є відкритість. Вона означає, що будь-який співробітник підприємства (незалежно від формальної освіти і займаного посадового положення) може подавати свої результати інтелектуальної діяльності для використання в процесі управління підприємством.

Принцип загальності означає, що в управлінні підприємством повинні використовуватися результати інтелектуальної діяльності (далі - РІД) як можна більшого числа співробітників підприємства, а в ідеалі усіх співробітників підприємства.

Принцип постійності передбачає, що результати інтелектуальної діяльності співробітників використовуються для управління підприємством впродовж усього «життєвого циклу» підприємства. Тільки тоді вони дадуть максимальний ефект.

Принцип системності полягає в тому, що з декількох окремих результатів інтелектуальної діяльності може бути створений загальний РІД, як система окремих РІД, і отриманий відповідний синергетичний ефект.

Найважливішим також є принцип адекватного винагородження за РІД. Він полягає в тому, що матеріальна винагорода за РІД повинна відповідати результатам його економічного використання (чи його економічній цінності). Якщо винагорода за РІД більше або менше результатів його економічного використання, то це створює серйозну антимотивацію для ефективної інноваційної діяльності.

Принцип диверсифікації креативного потенціалу передбачає, що необхідно стимулювати результати інтелектуальної діяльності з абсолютно різних сфер функціонування підприємства.

Тільки системне застосування вказаних вище принципів може дати найбільший ефект і

перетворити креативність управління на потужний інструмент інноваційного розвитку.

Разом з розвитком інноваційності і креативності управління окремого підприємства, на наш погляд, необхідно говорити про розвиток інноваційності і креативності окремої особи. Інноваційності особи - це здатність пошуку нових шляхів вирішення постійно виникаючих нових життєвих і професійних завдань.

Креативність особи - це здатність постійно генерувати нові результати інтелектуальної діяльності, як основу для пошуку і ухвалення нових рішень постійно виникаючих нових завдань.

Соціальне і професійне життя індивідуума стає усе більш напруженим. Індивідууму усе більше доводиться функціонувати в умовах постійно зростаючих психоемоційних перевантажень і «економічного стресу» [2].

У цих умовах для ефективного соціального і професійного функціонування індивідууму потрібна висока інноваційність і креативність розвитку.

У Університеті економіки та права «КРОК» застосовуються технології (інтелектуально - конкурентні і стратегічні ігри), які дозволяють удосконалювати інноваційність і креативність розвитку майбутніх фахівців.

У сучасній економіці формується віртуально - інтелектуальне середовище господарювання, яке характеризується віртуалізацією і інтелектуалізацією господарської діяльності, а також інтелектуалізацією переважно не інтелектуальних сфер господарювання.

Вижити і забезпечити високу конкурентоспроможність у ВІСГ суб'єкт господарювання може в першу чергу за рахунок високої інноваційності і креативності управління. Окремий індивідуум у ВІСГ може забезпечити високу конкурентоспроможність за рахунок постійного підвищення інноваційності і креативності розвитку.

Список використаних джерел

1. Halytsia I. Gesundheit als starker wettbewerbsfaktor in einem virtuellen geistigen managementumfeld // Journal l'association 1901 "SEPIKE". - 2013. - №3. - P. 110-113.
2. Галица І.А. «Економічні стреси»: природа і наслідки // Вісник Білоруського державного економічного університету. - 2009. - №3. - С. 17-22.

References

1. Halytsia I. (2013). Gesundheit als starker wettbewerbsfaktor in einem virtuellen geistigen managementumfeld // Journal l'association 1901 "SEPIKE", 3, p. 110-113.
2. Halytsa Y.A. (2009). «Экономические стрессы»: природа и последствия ["Economic stress": the nature and consequences]. *Vestnyk Belorusskoho hosudarstvennogo ekonomicheskoho unyversyteta- Bulletin of the Belarusian State Economic University*, 3, p. 17-22.